

Toespraak herdenking 4 mei 2024

Burgemeester Iris Meerts

Wijk bij Duurstede

Vandaag, op de nationale Dodenherdenking,
Eren wij alle burgers en militairen die zijn omgekomen of vermoord
Tijdens de Tweede Wereldoorlog,
De onafhankelijkheidsoorlog in Indonesië,
In oorlogssituaties en bij vredesoperaties,
Waar dan ook ter wereld.

Gedurende de Duitse bezetting zijn vanuit ons land
Ruim 100.000 Joden gedeporteerd
Naar werk- en vernietigingskampen.
Slechts 5.000 keerden terug.
Ook 245 Sinti en Roma,
Ruim 300 Jehova's getuigen,
En vele, vele anderen
Werden weggevoerd.

We kennen de kille cijfers,
de verschrikkelijke beelden.
En bijna zou je vergeten
Dat het gaat om mensen van vlees en bloed,
Mensen zoals u en ik
Mensen die anderen liefhadden
Mensen van wie werd gehouden.

Samen met mijn zoon
bezoekt ik enkele jaren geleden
De kampen Auschwitz en Birkenau
Het bezoek aan 'de hel op aarde'
Zullen we nooit vergeten.

Op industriële schaal
Werden mensen vanuit goederentreinen
rechtstreeks de gaskamers in gedreven.
Hoe dat verliep is bijna niet te bevatten.

Wat op ons het meeste indruk maakte
Waren de enorme hoeveelheden koffers,
Bijna allemaal voorzien van een naam,
en de berg kinderschoenen
In meterslange vitrinekasten.
Ze behoorden toe
Aan mensen zoals u en ik,
Mensen van vlees en bloed.

Morgen vieren we 79 jaar vrede en vrijheid in Nederland
maar op heel veel plekken is vrede ver weg.

De oorlog in Oekraïne,

De oorlog in Gaza

Kloppen elke dag aan onze deur

In de vorm van nieuwsberichten, vluchtelingen,
en de zorg dat ook wij er onderdeel van worden.

Ook elders zijn er brandhaarden
vol conflict en geweld.

Ze leren ons dat vrede en vrijheid
nooit vanzelfsprekend zijn.

De onvoorstelbare beklemming van oorlog

Is na 79 jaar vrede in Nederland weggeëbd.

Maar voor sommige inwoners is 'de oorlog'
wel degelijk realiteit.

Zij vrezen elke dag voor het welzijn van geliefden,
die leven in een oorlogsgebied waar ook ter wereld.

Sommigen voelen zich, hier en nu, onveilig of bedreigd.

Omgaan met oorlog, geweld en bedreiging; hoe doe je dat?

Hoe houd je je hoofd koel en je hart warm

Als angst en onzekerheid overheersen?

Als je boos bent, verdrietig en onzeker

Over wat er in de wereld gebeurt

Terwijl je er maar weinig grip op hebt?

Juist in tijden van oorlog en geweld
Kunnen wij het verschil maken
Door hoop te houden
En elke dag te werken aan vrede.
Want door de manier waarop wij anderen tegemoet treden,
Omgaan met tegenstellingen en verschillen
Kunnen we zaadjes planten
van vrede en verdraagzaamheid.

We moeten bij onszelf beginnen.
We moeten het zelf doen.
Want als wij niet de moed vinden
Om de vrede te winnen
Wie dan wel?

Ik vond een gedicht van de Duitse predikant
en theoloog Martin Niemöller.
Het gaat over de moed om te spreken
In plaats van een excuus te zoeken om te zwijgen.
Het gaat als volgt.

—

Toen de nazi's de communisten arresteerden
Heb ik gezwegen;
Ik was immers geen communist.

Toen ze de sociaaldemocraten gevangen zetten

Heb ik gezwegen;

Ik was immers geen sociaaldemocraat.

Toen ze de vakbondsleden kwamen halen

Heb ik niet geprotesteerd;

Ik was immers geen vakbondslid.

Toen ze de Joden opsloten

Heb ik niet geprotesteerd;

Ik was immers geen Jood.

Toen ze mij kwamen halen

Was er niemand meer

Die nog protesteren kon.

—

Ik spreek de hoop uit dat wij allen

de moed hebben om te spreken.

Zie elkaar als mens van vlees en bloed

Met al zijn angsten en zorgen,

Zijn liefde en talenten.

De mens die liefheeft

En het waard is om van te houden.